

Sabima kartleggingsnotat 37, 2022

Heggshusvassdraget – fra Helsettjernet til Mjøsa. Kartleggingsrapport fra Gjøvik og Toten sopp- og nyttevekstforening 2022

Av Nils Edvard Stokke

Oransjemusserong er en sjelden, kalkkrevende sopp på Toten.

OMFANGET AV KARTLEGGINGEN/KARTLEGGINGSOMRÅDET.

Vi har også i år lagt vekk på å bli kjent i området vårt, og samle kunnskaper vi kan ha nytte av i foreningsvirksomheten framover.

Kanskje har vi gapt litt for stort, når vi har kartlagt langs større og mindre deler av hele Heggshusvassdraget med tilleggende områder, sideelver og bekker. Et område som er ca 9 km i luftlinje, med mye kroker og kriker som til dels er litt vanskelig tilgjengelig. Vi har selvfølgelig ikke kunnet gå i dybden på et så stort område, men har skaffet oss brukbar oversikt over områder vi vil følge opp i tida som kommer. Områder som ikke er dekket, vil vi forsøke å besøke neste år. Store deler av området er relativt kalkrikt, og derfor relativt artsrikt. Store deler av sommeren har vært svært tørr. Til gjengjeld har vi kunnet holde på med ukentlige turer til dags dato, og kommer nok til å fortsette med mer vekt på treboende sopper framover.

FÅ AKTIVE KARTLEGGERE – GANSKE STOR AKTIVITET.

5-6 AV FORENINGENS MEDLEMMER HAR TIDVIS VÆRT MED
PÅ TURENE VÅRE.

Brigitte Noack
Kjersti Berre
Kjersti Nerbråten Tjernshaugen
Torleif Bækken
John Simonsen
Nils Edvard Stokke

4

På de fleste av turene har det dog kun vært to deltakere, så her har vi et stort forbedringspotensiale, men med et totalt medlemstall på ca 70, kan vi kanskje ikke regne med å få så mange flere med på såpass spesialiserte aktiviteter. De fleste av medlemmenes interesser begrenser seg nok stort sett til matsopp. Nedenfor ser vi John Simonsen og Kjersti Berre. Vi har hatt 37 kortere og lengre besøk i området. Noen flere arter kommer til etter hvert som funnene blir bestemt. Oversikt over kjøringa følger ettersendt, da det mangler noen data fra et par av deltakerne.

Toten 15/11- 2022

Nils E Stokke

ARTSBESTEMMELSE OG MIKROSKOPERING

MIKROSKOPERING – har som tidligere vært en flaskehals, men det går framover. Nå har medlem nr.3 , John Simonsen, kjøpt eget mikroskop, og han har gjort mesteparten av vår egen

5

mikroskopering i år. Vi håper å kunne bruke noe av SABIMA-støtten til arrangering av mikroskoperingskurs.

Ellers har vi fått god hjelp til mikroskopering av Leif Ryvarden (kjuke og barksopper), Edvin Johannesen og Øyvind Weholt. (Han har også ordnet med noe sekvensering.) Også Erik Kagge, Siri Khalsa og Tom Hellik Hofton har bidratt (Kjuke og barksopper). Det samme har Tor Erik Brandrud, som har bestemt/bekreftet noen slørsopper.

Vi har også jevnlig deltatt på foreningens facebooksider for mikroskopering&artsbestemmelse, og siden « Kjuke og barksopper».

Det går framover med kartleggingen vår, men fremdeles er det likevel slik at vi på langt nær kommer i mål med alle funnene våre, så der har vi et stort forbedringspotensiale.

Vi kan vel si at aktivitetsnivået har vært relativt høyt i forhold til lokalforeningens medlemstall på 60-70. Dette vises f.eks. i at pr dags dato ligger V Toten og Ø Toten kommune på 14. og 15. plass blant norske kommuner i kommuneligaen mht antall registrerte arter innenfor sopp. I 2015, før vi startet opp, ble det ikke registrert sopp i det hele tatt i dette området.

Vi er i tillegg en svært ung forening. Vi fyller 5 år i år, og de aller fleste medlemmene startet sin «soppkarriere» samtidig med starten av foreningen eller seinere.

RESULTATET AV KARTLEGGINGEN

Vi har i skrivende stund registrert 638 funn av 322 arter på artsobs fra undersøkelsesområdet vårt. (Flere kommer etter hvert som vi kommer i mål med dem.)

6

Vi har gjort 13 registreringer av rødlistede arter.

Det mest spennende funnet er sannsynligvis hettekjuke (VU) ved Eriksrudtjernet. Tom Hellig Hofton sier at et par av de funnene som er registrert nok er feilbestemmelser, slik at dette er det 4. sikre funnet i Norge. Funnstedet, som ligger i nærheten av det nye verneområdet ved Eriksrudtjernet, flatehogges dessverre akkurat nå. I tillegg kommer noen rødlistede kalkelskende slørsopper, slik som barstrøslørsoppen øverst på s 6 og den stålblå slørsoppen nedenfor, og blå slimslørsopp på s3. På forsiden ser vi oransjemusserong som vi gjorde flere funn av.

**LITT OM MILJØPROBLEMER LANGS VASSDRAGET.
I DELER AV ELVA ER SÅ ER DET SÅ ULENDT AT NATUREN I EN VISS**

**GRAD HAR FÅTT SKJØTTE SEG SELV. ANDRE OMRÅDER ER UNDER
STERKT PRESS FRA JORDBRUK, BOLIGBYGGING OG MER
INDUSTRIELL VIRKSOMHET**

SLIK VEKSLER DET MELLOM IDYLL OG «INDUSTRI». PUKKLAGER NEDENFOR DJUPEDAL, OG ET KULL MED LAKSENDER PÅ VEI OPP ELVA LITT LENGRE NED I VASSDRAGET.

10

EN DEL AV MÅLSETTINGEN VÅR VAR OGSÅ AT VI SKULLE MERKE OSS MILJØPROBLEMER I REGISTRERINGSOMRÅDET VÅRT.

KORT OPPSUMMERT HAR VI MERKET OSS EN DEL TILFELLER AV FØLGENDE:

- Det er en del søppel langs vassdraget, mye av det er gamle synder.
- Det forekommer produksjonsutstyr og maskiner som ikke er fjernet etter bruk, eller som synes å være «parkert på ubestemt tid»
- Der området grenser mot dyrka mark forekommer en del utfylling, bl annet av åkerstein, søppel, forulykkede rundballer og trær etter hogst i randsoner
- 6 meters grense for hogst mot vann og vassdrag brytes tidvis.
- Det forekommer en del piggtråd i utmark som ikke er fjernet etter at forbudet kom.

ET SKREKKENS EKSEMPEL:

STEINBRUDDET VED ERIKSRUDTJERNET I V TOTEN

Driften ved steinbruddet ved Eriksrudtjernet i V Toten har tydeligvis opphørt, men store mengder jernskrot/produksjonsutstyr og falleferdige hus har ikke blitt fjernet. Det sies at kommunen har gitt pålegg om opprydding uten at dette er

11

etterkommet. Dette er forøvrig nærmeste nabo til et av de nye reservatene i kommunen. Idyll og skrot, side om side:

TRADISJONELL SØPPELTØMMING FOREKOMMER I EN VISS GRAD FREMDELES

Det har foregått søppeltømming de mange slike elvedaler. Det er fremdeles spor etter gamle synder, men bare unntaksvis kastes det nå husholdningssøppel o l på elvebakken. Men noen synes tydeligvis at kr 80 pr sete for å få levert inn sin gamle salong er for dyrt. Dette problemet løses neppe før det blir pant på møbler. Se ovenfor.(Også dette fra området ved Eriksrudtjernet.).

13

LANGTIDSPARKERING av veiskrape i Karidalen, mellom jordekanten og elvebakken. Oljen så ut til å ha rent av, så denne kommer nok neppe på veien igjen. Utrangerte landbruksredskaper i jordekantene finnes det en del av. Ved Eriksrudtjernet står det f.eks. en langtidsparkert «deltraktor».

UTFYLLING AV ELVE- OG BEKKEDALER ER ET VANLIG PROBLEM

Typisk eksempel på utfylling av bekkedal ovenfor Eriksrudtjernet.

SOM ELVEDALER FLEST ER OGSÅ DENNE ENKELTE STEDER UNDER PRESS FRA BOLIGBYGGING, LANDBRUKET OG ANNEN NÆRINGSVIRKSOMHET:

Utfylling av åkerstein/utplanering kombinert med hogging i randsone, og utfylling over gammel søppel forekommer flere steder. Forulykkede rundballer ser en også her og der. Det er litt forbausende at det i disse tider, da en 40 liters sekk ved koster 149,50 på Rema, blir skjøvet en god del trevirket utover mot elva. Se nedenfor. Også ved Eriksrudtjernet.

PIGGTRÅD er dessverre fremdeles en gjenganger i utmarka, mange år etter at forbudet mot bruk av piggråd i utmark kom.

HOGST I RANDSONER ER ET VANLIG PROBLEM

Ved Helsettjernet i V Toten er neppe 6-meters grensa i kommunen overholdt. I tillegg er det hogd et område der skogeierforeningens grensebånd tyder på at de hadde intensjoner om at et område ned mot tjernet skulle spares. I dette området har vi registrert at det rødlistede arter som rynkeskinn og rosenkjuke, i tillegg til en rekke andre arter. Nå er det altså hogd – langt utenfor skogeierforeningens markeringsbånd.

Hogst i randsoner synes å være ganske vanlig. Bildet nedenfor er fra vestenden av Helsettjernet.

17

En må spørre seg i hvilken grad land- og skogbruksmyndighetene fører oppsyn med slikt og sanksjonerer ved brudd på forskriftene.

SVARTELISTEDE ARTER –

Det forekommer en del, bl a i nedre del av vassdraget, der det nok er vanlig at oppsittere langs elva kaster hageavfall ut på elvebakken. F eks er det mange forekomster av Cornell- arter.

SJØLFISKENDE GARN ER IKKE NOE TRIVELIG Å FINNE:

Enten de står i vannet over vinteren eller ligger på land med fiskerester. På Helsetjernet så vi begge deler. Se nedenfor.
(Dette fjernet vi.

MER HOGST I RANDSONEN. HER VED ERIKSKRUDTJERNET.

Her var hver minste busk snauet av helt ned til vannkanten. Det er det som gjerne kalles «å rydde opp». 6 meters vernesone til vann og vassdrag i kommunen synes å være et ukjent fenomen for ganske mange. Spørsmålet er om det informeres godt nok om forbudet mot hogst helt inntil vann og vassdrag.

20

Undertegnede har ganske mye fotodokumentasjon av slike forhold langs vassdraget, og vurderer hvordan dette eventuelt bør brukes videre.

Det er hyggelig å se at det også arbeides med å rydde opp etter gamle synder. Her langt nede i vassdraget:

